

AVLSRESULTATET TILBAGE PÅ SPORET

Af Michael Sønderup på vegne af konsulenterne fra Avl og Management, msn@kopenhagenfur.com

Der er gjort et stort arbejde med henblik på atter at øge det danske avlsresultat efter tre år med tilbagegang. Mulighederne er gode for, at det sker, men vi er klogere om få uger. I den kommende tid skal der foretages en række valg, der alle bidrager til at opnå overskriftens målsætning. Som en hjælp hertil beskrives en række overvejelser, som bør gøres.

Gem farvekrydsninger med henblik på videre avl i 2020

Prisforskellen mellem de fleste farvetyper er stadig begrænset. Det giver muligheder for at styrke produktionen via krydsningsavl. I den kommende tid vil der blive født mange hvalpe, hvor far og mor har forskellige farve. Gem endelig disse hvalpe til fortsat avl. Hold dem adskilt fra ren-racede dyr og husk at notere, hvad forældrenes farvetyper er. Årsagen er, at vi skal bruge disse hvalpe til at forbedre frugtbarheden via tre-parts krydsninger. For eksempel skal vi have løftet frugtbarheden hos vores brune mink. Den har været stagnerende i en årrække. Hos nogle endda faldende. En anden mulighed er at foretage en tilbagekrydsning til én af forældrenes farver med henblik på blodfornyelse og forbedring. Senere på året vil vi skrive om, hvordan man gør i praksis, og hvilke overvejelser man bør gøre i den forbindelse.

Fødselskontrol, især hos de tidligst fødende mødre

Sandsynligheden for et tilfredsstillende avlsresultat øges også ved at udføre en systematisk fødselskontrol, især hos de tidligst fødte kuld, da man derved kan nå at gribe ind og rette op, hvis dødeligheden og kuldstørrelsen gør det nødvendigt:

1. Observer foderklattens størrelse hos mødre samme dag og dagen efter, at de har født.
2. Optælling af hvalpe indenfor første levedøgn - levende og døde - hos de tidligst fødte kuld.

Der bør foretages en fødselskontrol dagen efter fødsel i det mindste hos en lille gruppe hunner pr. farvetype, selvom man ikke nødvendigvis går så tidligt ned i redekasserne generelt.

Vi anbefaler, at man dertil anvender Københagens Rådgivnings fødselskontrolskema. Skemaet kan hentes i farmcockpittet under fanebladet Avl og menuen Vejledninger.

HJÆLP TIL FØDSELSKONTROL 2019

Det plejer at være et godt tegn, når der er synligt ødt af foderklatten dagen efter fødsel. Fødslen er hurtigt overstået og ædelysten bevaret.

Ligger der generelt ikke foder den dag hunnerne føder, kan det være en risiko for underforsyning, mens det modsatte er tilfældet, hvis foderklatten er urørt dagen efter fødsel. Øget risiko for langstrakte fødsler og større hvalpedød.

Fødselskontrol skema	Levende hvalpe pr kuld	Døde hvalpe pr kuld	Antal kuld optalt	Til kommentarer:
				Gram udfodret af fodermængden ændret og lignende
Eksempel	7,5	0,5	105	Æ:31 af foderklatten, optælling dagen efter fødsel
22. april				
23. april				

Den gennemsnitlige kuldstørrelse falder hen over fødselsæsonen. Tidligt fødende tæver har altså i gennemsnit de største kuld. Er kuldstørrelsen for lille, dødeligheden for stor eller hvalpene for svage, er det ofte tegn på, at der er noget galt. For eksempel leverer tidligt fødende Brown, Mahogany og Silverblue mink ofte noget over 7 hvalpe, og de øvrige lyse mutationer samt sorte mellem 6,5 og 7,0. Er kuldstørrelsen i gennemsnit lavere, bør der reageres. Nogle avlere mener at have set en effekt af en foderreduktion i en dag eller to, især hvis nogle af hunnerne er blevet lidt for fede eller vægtøgningen utilsigtet er blevet lidt for stor umiddelbart før fødsel. Hunnerne taber sig ikke ret meget derved, men motionerer lidt mere, hvilket måske kan være medvirkende til at gavne fødslerne. Resultatet er nogle gange, at kuldstørrelsen efterfølgende stiger i stedet for at falde. Er dagens udfodring sket, kan det prøves at udskyde fodertidspunktet dagen efter og udfodre mindre end dagen før.

Er der for mange hunner, som stort set ikke rører foderklatten, bør der reageres på samme måde, altså en foderreduktion i én eller to dage. Mangel på ædelyst kan måske skyldes en langstrakt fødsel og dermed øget risiko for hvalpetab og dårligere start på diegivning. Foderreduktionen bør dog ikke ske, hvis hunnerne er for urolige umiddelbart før fodring. Noget tyder på, at vi ved at holde for meget igen med udfodringsmængden i drægtigheden, hvilket kan øge risikoen for, at hunnerne malder

for dårligt i slutningen af diegivningsperioden. Det kan gå ud over hvalpenes trivsel og i værste fald medføre øget dødelighed. Nye undersøgelser peger på, at der er en øget risiko for hvalpediarré ved meget lav fodertildeling i længere tid under fødslerne. Er fodertråden hos mange helt slikket, så man ikke kan se, at hunnerne har født, tilrådes en lidt større fodertildeling med henblik på at undgå en underforsyning.

Fur-tv

Der er tidligere udarbejdet flere indslag om f.eks. avlsarbejde, fodring og pasning under drægtighed, fødsel og diegivning med henblik på at opnå et tilfredsstillende avlsresultat. Indslagene kan findes i farmcockpittet under fanebladet Avl og menupunktet Vejledninger.

Fokus på hvalpetrivsel den første uge efter fødsel

Undersøgelser bekræfter, at hvalpenes trivsel den første uge efter fødsel er meget vigtig. Kan hvalpene ikke følge med, bør de flyttes til en plejemor. Her er 2. og 3. års mødre ofte at foretrække som plejemødre, idet de tidligere har vist, at de har været gode mødre, ellers ville de ikke fortsat være i besætningen. Desuden giver de mere mælk, end de gjorde som 1. års mødre. Undersøgelser viser desuden, at det er bedre at flytte hvalpe, når de er to dage gamle i forhold til 5-6 dage. Flyt gerne de store, da de har større sandsynlighed for at overleve.

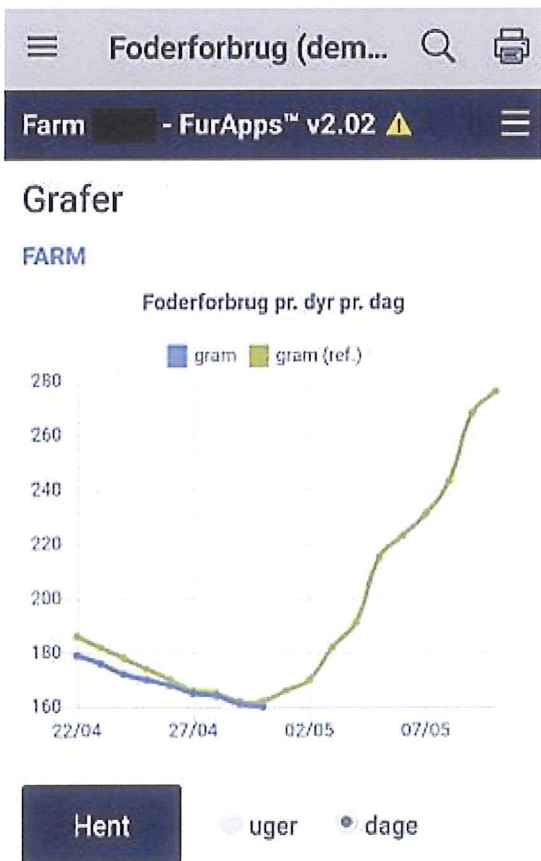
Diegivningsfodring

Se omtalen af den nye vejledning fra København Fur Rådgivning og Avlerservice på side 35 i dette nummer af Dansk Pelsdyravl.

Ønsker man at forbedre avlsresultatet eller at fastholde et højt niveau, er første forudsætning at sætte mere frugtbare dyr i avl. Man kan ikke forvente at øge avlsresultatet, hvis de udvalgte dyr har en gennemsnitlig frugtbarhed, der kun er på eller en anelse over typens gennemsnit pr. fødende avlshun.

Har en minktype fx et avlsresultat på 5,5 hvalpe pr. parret hun og en goldprocent på 9, vil den have 6,0 hvalpe i gennemsnit pr. fødende hun. Udvælges de kommende avlsdyr blandt kuld på mindst 6 eller måske endda kun 5 hvalpe og derover samtidig med, at der satses på størrelse, vil avlsbestanden i 2020 komme fra kuld, der kun ligger omkring eller måske lidt over 6 hvalpe i gennemsnit. Da det er det samme niveau som i år, kan man ikke forvente flere hvalpe næste år. En medvirkende årsag hertil er, at de største mink i gennemsnit findes i de mindste kuld. For at sikre en tilstrækkelig høj gennemsnitlig frugtbarhed hos de kommende avlsdyr, vil der med fordel kunne stilles følgende minimumskrav til kuldstørrelse:

	Frugtbare typer		Mindre frugtbare typer	
	Hunnens antal hvalpe	Hvalpe i avl Kuldstørrelse	Hunnens antal hvalpe	Hvalpe i avl Kuldstørrelse
1. års hun	Mindst 7	Mindst 6	Mindst 6	Mindst 5
2. års hun	Mindst 8	Mindst 7	Mindst 7	Mindst 6
3. års hun		Intet minimum		Intet minimum

En 1. års hun skal fx have 7 hvalpe for at blive 2. års mor, mens hendes hvalpe accepteres fra kuldstørrelse 6. Hvalpe, der er født i den lavest accepterede kuldstørrelse (kuldindeks, hvis der anvendes et avlsprogram), kan eventuelt samles i forbindelse med udsætningen her til sommer. Hvis det er muligt, anvendes fra denne gruppe kun de allerstørste og kvalitetsmæssigt bedste hvalpe. Gentages dette i flere år, forventes det, at minimumskravene til frugtbarhed kan skærpes. Kuldindeks i FurFarm beskriver dyrets og dets families frugtbarhed, hvilket er mere sikkert end blot kuldstørrelsen, de er født i. Anvend en kombination af kuldstørrelse og kuldindeks, da resultaterne hver for sig kun beskriver en del af frugtbarheden.

3. års hunner er gode mødre, men afkom herfra kan normalt ikke følge med i størrelse, kvalitet og måske Velvet procent. Alle ældre tævers hvalpe, uanset kuldstørrelse, kan komme i betragtning som kommende avlsdyr, idet tæverne har fået lov til at blive på farmen, fordi de har leveret to store kuld pæne hvalpe. Nogle har mink med så høj frugtbarhed, at kravene kan strammes til 7, 8, 9.

Lavere goldprocent

Goldprocenten og for mange mistede hvalpe omkring fødsel bør vi have respekt for. Er tallene for høje, er det et signal om, at der er noget i farmdriften eller hos farvetypen, der ikke helt fungerer. Uønsket indavl som følge af for beskeden indkøb af avlsdyr er også en mulighed. Goldprocenten skal ned, hvis vi skal have avlsresultatet til

at stige. Selvom det lyder underligt, så er goldprocenten tilsyneladende arvelig, idet der er familier, hvor goldprocenten er for høj. En måde at medvirke til at sænke den, er at fjerne alt afkom efter avlshanner, hvor der er mere end 30 procent golde blandt de tæver, han har parret. I praksis vil det betyde, at 2 golde ud af fem parringer ikke er acceptabelt, mens 2 golde ud af 8 parringer godkendes. En han, der har parret 8 hunner, har øget risiko for at have parret problemtæver, som andre hanner ikke havde succes med. Det vil derfor være forkert at straffe ham og afkommet for det. Begrundelsen for at fravælge kuld efter fædre med mere end 30 procent golde er, at store farmopgørelser tidligere har vist, at sønner efter fædre med mindst to golde tæver også selv i gennemsnit har højere goldprocent.

Se også artiklen om anvendelse af avlsprogrammet Fur-Farm i avlsarbejdet her i maj og juni.

Fastholde eller øget avlsresultat

Skrappe krav til udvælgelse af avlshunnerne til fortsat avl og hvalpe til videre udvælgelse virker som et bolværk mod problemer som følge af uønsket indavl fx parringsbesvær, dårligere livskraft, mindre kuldstørrelse og højere goldprocent. Tilstanden kan opstå, når nærtbeslægtede utilsigtet parres sammen. Uden avlsprogram kan risikoen for det øges. Desuden fungerer skrappe krav til udvalg som modvægt til egenskaber, som har en negativ indflydelse på frugtbarheden. Her tænkes især på størrelse. Mange hvalpe giver desuden bedre mulighed for fremgang på skindsiden, da flere hvalpe kan fjernes i forbindelse med livdyrvurderingen. Mange fravælger ca. 40 procent af hvalpene før udsætningen. Husk også at fjerne de dårlige mødre og fædre.

Husk at hunnerne har det med at gøre det, som de gjorde sidste år, og døtrene som deres mødre, mens sønner kopierer faderen. ✕

Tjekliste

Mink, der kan komme i betragtning til farvetypens avlskerne:

- Højest 1 hvalp mistet i maj. Dødsfald de første 3 – 4 dage efter fødslen tæller ikke med.
- Hvalpe, der ikke er indavlede, altså hvor mor og far ikke er er nærtbeslægtede – fætter / kusine parringer accepteres.
- Kun omparrede hunner samt eventuelt engangsparrede hunner med mindst 8 hvalpe (eller typer med lavere frugtbarhed, mindst 7 hvalpe).
- Gode moderegenskaber og trivelige kuld vurderes, når hvalpene er tre - fire uger gamle og igen i ca. seks ugers alderen. Derved belønnes først tæver, der kan passe hvalpene godt og malke længe, dernæst hvalpe, der har en god evne til egen vækst. Hvalpene skal være både trivelige og lange, hvilket medfører en tidlig udvælgelse efter størrelse. Pas dog på med ikke at straffe hvalpe i de helt store kuld, idet disse ofte er lidt mindre end de øvrige.

- Anvendes kuldindeks bør disse kun være få point under gennemsnittet i farvetypen. Pas dog på indkøbte hanners afkom, der kan ligge kunstigt lav, da faderens ukendte kuldindeks sættes til 100 og hvalpene får et kuldindeks, der er et gennemsnit af moderen og faderen.

Dyr, der ikke lever op til kravene, bør pelses, eller om nødvendigt placeres i den dårligste del af farvetypen, altså produktionsgruppen, hvis man har en sådan. Herfra "skummes eventuelt kun fløden", hvilket vil sige, at de måske stadig kan komme i betragtning som kommende avlsdyr. Her skal man se efter lange, velnærede hvalpe fra de allerstørste kuld hvad angår hunhvalpe. Hanhvalpe kan godt tilvælges fra mindre kuld, men så bør de kun parre i produktionsgruppen. Desuden skal man sikre sig, at alt afkom pelses. Årsagen hertil er, at døtre kan have arvet anlæggene for lavere kuldstørrelse. Går man meget op i dækhårspreg, bør man dog være opmærksom på, at man ved at hente avlsdyr fra produktionsgruppen kan sætte hvalpe i avl, der bærer gener for dårlige dækhår.

Beskytte plejehvalpe fra de helt store kuld

Hvalpe, der flyttes fra store kuld fx mere end 8 hvalpe, bør samles hos kuld, der har mulighed for at fortsætte i avl for eksempel hos gode, ældre mødre, der har fået for få hvalpe, eller droppes her og der hos større kuld. Derved bevares frugtbarhed, der ellers ville være gået tabt. Nogle fjerner biologiske hvalpe fra små kuld hos 2. og 3. års mødre og tildeler overskudshvalpene til disse. De kan ofte pleje et stort kuld. Allerede bør hvalpene kunne føres tilbage til, hvor de kommer fra, hvis man bruger avlskort. Derved er der bedre styr på familieforholdene. Det er nok for meget at forlange de fleste steder.

Systematisk udsætning af hvalpe

Overvej at samle hvalpe fra mindst kuldstørrelse 7, 6 samt eventuelt 5, hvis det er nødvendigt at gå så langt ned. Findes der ikke avlsdyr nok blandt de store kuld, livdyrvurderes i kuld 6 og om nødvendigt i kuld 5. Gentages denne udsætningsmåde, kan det medvirke til at øge avlsresultatet i de kommende år.